

การใช้วัคซีน ป้องกันโรคสำหรับ ไก่พื้นเมือง

**Vaccines for
Backyard Poultry**

สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ กรมปศุสัตว์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โทรศัพท์ 0-4431-1476

E-mail : biologic@dld.go.th

Website : biologic.dld.go.th

วัคซีนสำหรับไก่ ของกรมปศุสัตว์

● วัคซีนนิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่ (Combined Newcastle disease and Infectious bronchitis vaccine)

พร้อมน้ำยาละลายวัคซีนรวม นิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบ ติดต่อในไก่ขนาด 5 มล.

วัคซีนเชื้อเป็น ชนิดคุดแห้ง ขนาดบรรจุ 100 โด๊ส

ประกอบด้วยไวรัสนิวคาสเซิลสเตรนลาโซต้า และไวรัสหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่

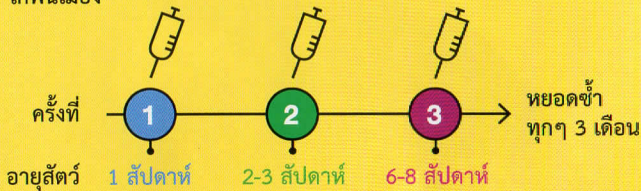
วิธีการใช้ : หยอดตาหรือจุ่มก ัวละ 2 หยด

ความคุ้มโรค ไก่จะมีความคุ้มโรคทั้งสอง ภายหลังได้รับวัคซีน 2 สัปดาห์ และอยู่ได้นาน 3 เดือน

โปรแกรมวัคซีนนิวคาสเซิล และหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่

ไก่พื้นเมือง

* โปรแกรมวัคซีนสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ตามดุลยพินิจของสัตวแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์

● วัคซีนฝีดาษไก่ (Fowl Pox Vaccine)

พร้อมน้ำยาละลายวัคซีนฝีดาษไก่ ขนาด 5 มล.

วัคซีนเชื้อเป็น ชนิดคุดแห้ง ขนาดบรรจุ 200 โด๊ส

ผลิตจากเชื้อไวรัสฝีดาษไก่

วิธีการใช้ : แหวงพียงผัดของปีก ัวละ 1 ครั้ง

ไก่จะมีความคุ้มโรคภายหลังได้รับวัคซีน 2 สัปดาห์ และอยู่ได้นาน 1 ปี หลังจากทำวัคซีน 7-10 วัน จะเกิดตุ่มฝีบริเวณที่แหวงปีก และจะค่อยๆ แหวงหายไปภายใน 2 สัปดาห์

โปรแกรมวัคซีนฝีดาษไก่

การป้องกันโรคในไก่ที่เหมาะสม

- ทำวัคซีนสม่ำเสมอ
- มีระบบการกักกันเชื้อโรคไม่ให้เชื้อเข้าในฟาร์มที่เหมาะสม (biosecurity)
- การจัดการโรงเรือนและสุขภาพสัตว์ให้เหมาะสม
- มีการกักโรคเมื่อนำไก่ใหม่เข้าฟาร์ม
- ควบคุมพาหะนำโรค แมลงและสัตว์รบกวนในฟาร์ม

● วัคซีนอหิวาต์เปิด-ไก่ (Fowl Cholera Vaccine)

วัคซีนเชื้อตาย ชนิดน้ำ

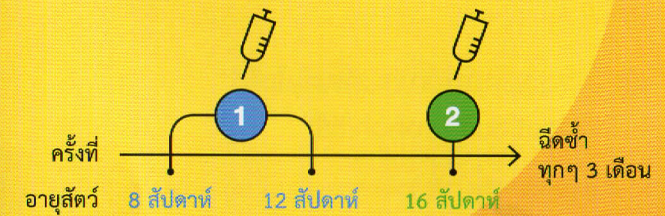
ขนาดบรรจุ 100 โด๊ส

ผลิตจากเชื้อแบคทีเรีย *Pasteurella multocida* serotype 8:A

วิธีการใช้ : เปิด ไก่ และทำน ฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือใต้ผิวหนัง ัวละ 1 มล.

สัตว์จะมีความคุ้มโรคหลังฉีดวัคซีน 2 สัปดาห์ และอยู่ได้นาน 3 เดือน

โปรแกรมวัคซีนอหิวาต์เปิด-ไก่

ข้อควรปฏิบัติในการทำวัคซีน

- น้ำยาละลายวัคซีนควรจะแช่เย็นก่อนจะผสมละลายวัคซีน
- วัคซีนที่ละลายแล้วต้องแช่เย็นตลอดเวลาและควรใช้ให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง
- ให้วัคซีนแก่สัตว์ที่มีสุขภาพดีเท่านั้น
- วัคซีนฝีดาษไก่ หลีกเลี่ยงการแหวงโดนหลอดเลือดบริเวณที่ฉีดของปีก และไม่ควรทำวัคซีน 21 วันก่อนส่งโรงฆ่าสัตว์ หรือ 4 สัปดาห์ก่อนขึ้นไข่
- หลีกเลี่ยงความร้อนและแสงแดด
- ห้ามใช้สารเคมีฆ่าเชื้อกระบอฉีดและเข็มก่อนให้วัคซีน
- เก็บวัคซีนที่อุณหภูมิ 2-8 องศาเซลเซียส ห้ามแช่แข็ง

◆ โรคนิวคาสเซิล (Newcastle disease)

- สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัสกลุ่ม paramyxovirus type 1
- ติดต่อกันผ่านการสัมผัสสัตว์ป่วยโดยตรง และสิ่งปนเปื้อนอุจจาระหรือน้ำมูก เช่น อุปกรณ์ให้อาหารและน้ำ รวมทั้งผู้เลี้ยง
- สามารถพบอัตราการตายสูงถึง 100%

อาการป่วยที่พบบ่อยในโรคนิวคาสเซิล

เชื้อไวรัสแต่ละสายพันธุ์มีความรุนแรงในการก่อโรคไม่เหมือนกัน โดยจะกระทบใน 3 ระบบหลักดังนี้

1. ระบบหายใจ : อ้าปากหายใจ ไอ จาม
2. ระบบประสาท : ตัวสั่น ปีก และขาเป็นอัมพาต คอบิด ชัก
3. ระบบย่อยอาหาร : ถ่ายเหลว

ในฝูงไก่ไข่ อัตราการไข่ลดลง อาจพบความผิดปกติของไข่ เช่น ไข่รูปร่าง หรือพื้นผิว และมีไข่ขาวเหลว

*ควรได้รับการตรวจและวินิจฉัยแยกโรคจากสัตว์แพทย์

◆ โรคหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่ (Infectious bronchitis)

- สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัส infectious bronchitis ในกลุ่ม coronavirus
- ติดผ่านการหายใจ การกิน และการสัมผัสสิ่งปนเปื้อนเชื้อ
- สามารถติดจากแม่ไก่สู่ไข่ได้
- สามารถพบอัตราการป่วย 100% ได้
- ลูกไก่จะไวต่อการติดเชื้อมากกว่าไก่เต็มวัย

อาการที่พบบ่อยในโรคหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่

- เยื่อตาขาวแดง หายใจลำบาก มีน้ำมูก อาจพบอาการหน้าบวม ถ้าติดเชื้อแบคทีเรียร่วม
- ซึม นอนสุมกันใต้หลอดให้ความร้อน น้ำหนักลด
- สายพันธุ์ที่ก่อให้เกิดความผิดปกติที่ไต จะพบอาการทางระบบหายใจ ซึม ขนยุ่งเหยิง ถ่ายเหลว กินน้ำเยอะผิดปกติ และไตบวม
- ในไก่ไข่ อัตราการไข่ลดลง และไข่มักผิดปกติ เปลือกบางนึ่ง พื้นผิวขรุขระ และไข่ขาวเหลว

◆ โรคฝีดาษไก่ (Fowl pox disease)

- สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัส Fowlpox (Avipoxvirus)
- ไวรัสค่อนข้างคงทนต่อสิ่งแวดล้อม สามารถมีชีวิตอยู่ได้หลายเดือน
- ติดจากการสัมผัสโดยตรงกับไก่ป่วย ผ่านบาดแผล เยื่อเมือก สะเก็ดจากแผล ติดผ่านทางแมลงดูดเลือด รวมทั้งการสัมผัสสิ่งปนเปื้อนเชื้อ เช่น ผู้เลี้ยง อุปกรณ์ให้อาหารและน้ำ เป็นต้น

อาการของไก่ที่ป่วยด้วยโรคฝีดาษไก่พบ 2 แบบ

1. แบบแห้ง : ไก่จะหงอยซึม ไม่กินอาหาร มีเม็ดตุ่มคล้ายหูดเกิดขึ้นบริเวณผิวหนังที่ไม่มีขน แล้วลอกหลุดออก เป็นแหล่งแพร่เชื้อไวรัสต่อไปยังไก่ตัวอื่นในฝูง
2. แบบเปียก : พบแผลหลุมแผ่นเนื้อตายที่บริเวณเยื่อเมือกบริเวณลำคอส่วนต้นของหลอดอาหารหรือทางเดินหายใจร่วมด้วย ส่งผลต่อการหายใจและการกินอาหาร

◆ โรคหิวาต์เปิด-ไก่ (Fowl cholera or Avian pasteurellosis)

- สาเหตุเกิดจากเชื้อแบคทีเรียแกรมลบ *Pasteurella multocida* subspecies *multocida*
- สัตว์มีอายุจะไวต่อการติดเชื้อมากกว่าลูกสัตว์
- ติดต่อทางตรงผ่านการสัมผัสสิ่งคัดหลั่งของเสียจากสัตว์ป่วยหรือที่ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม และการติดต่อทางอ้อมติดผ่านคน สัตว์พาหะ สิ่งของที่ปนเปื้อนเชื้อ

อาการของสัตว์ที่ป่วยด้วยโรคหิวาต์เปิด-ไก่ที่พบบ่อย

- อัตราการตายสูงในสัตว์กลุ่มที่ไม่ได้ทำวัคซีน ตายฉับพลัน
- ซึม ไม่กินอาหาร ขนยุ่งเหยิง ถ่ายเหลว สีเหลืองเขียว หายใจถี่ขึ้น หายใจลำบาก อาจพบหงอนและเหนียงม่วง
- ในกลุ่มที่ติดเชื้อแบบเรื้อรัง สามารถพบการติดเชื้อบวมอักเสบตามตำแหน่งต่างๆ